

מאמר לסיום הזהר

מאת המקובל האלוקי רבי יהודה הלוי אשלג זצוק"ל

נודע כי התכלית הנרצית מהעבודה בתורה ובמצוות היא להידבק בהשם ית' כמ"ש ולדבקה בו. ויש להבין מה הפירוש של הדביקות הזאת בהשם ית'. הלא אין המחשבה תופסת בו כלל. אכן כבר קדמוני חז"ל בקושיא זו שהקשו על הכתוב ולדבקה בו ואיך אפשר להידבק בו הלא אש אוכלה הוא, והשיבו, הדבק במידותיו מה הוא רחום אף אתה רחום מה הוא חנון אף אתה חנון וכו'. ולכאורה קשה איך הוציאו חז"ל את הכתוב מפשוטו. הלא כתוב במפורש ולדבקה בו. ואם היה הפירוש הדבק במידותיו היה לו לכתוב ולהידבק בדרכיו, ולמה אומר ולדבקה בו.

והעניין הוא כי בגשמיים התופשים מקום מובנת לנו הדביקות בקירוב מקום, והפירוד מובן לנו בריחוק מקום. אבל ברוחניים שאינם תופשים מקום כלל, אין הדביקות והפירוד מובנים בהם בקירוב מקום ובריחוק מקום, שהרי אין תופשים מקום כלל, אלא השוואת הצורה שיש בין שני רוחניים מובנת לנו כדביקות, השינוי הצורה בין שני רוחניים מובן לנו כפירוד. וכמו שהגרזן מחתך ומבדיל בדבר גשמי לחלקו לשנים ע"י שמרחיק החלקים זה מזה, כך שינוי

הצורה מבדיל את הרוחני ומחלק אותו לשנים. ואם שינוי הצורה בהם הוא קטן, נאמר שרחוקים הם זה מזה בשיעור מועט, ואם שינוי הצורה הוא גדול נאמר שרחוקים הם בהרבה זה מזה, ואם הם בהפכיות הצורה, נאמר שרחוקים הם זה מזה מן הקצה אל הקצה.

למשל כשב' אנשים שונאים זה לזה, נאמר עליהם, שהם נפרדים זה מזה כרחוק מזרח למערב.

ואם אוהבים זה לזה, נאמר עליהם, שהם דבוקים זה בזה כגוף אחד. ואין המדובר כאן בקרבת מקום או ריחוק מקום, אלא המדובר הוא בהשוואת הצורה או

בשינוי הצורה. כי בהיות בני אדם אוהבים זה לזה, הוא משום שיש ביניהם השוואת הצורה, כי מפני שהאחד אוהב כל מה שבחירו אוהב ושונא כל מה שחבירו שונא, נמצאים דבוקים זה בזה ואוהבים זה את זה, אבל אם יש ביניהם איזה שינוי צורה, דהיינו שאחד אוהב דבר אף על פי שחברו שונא את הדבר ההוא וכדומה, הרי בשיעור שינוי צורה זו, הם שונאים זה על זה ונפרדים ורחוקים זה מזה. ואם הם בהפכיות באופן שכל מה שאחד אוהב נמצא שנוא על חברו, נאמר עליהם שנפרדים ורחוקים הם כרחוק מזרח ממערב. והנך מוצא בשינוי הצורה פועל ברוחניות כמו גרזן המפריד בגשמיות. וכן שיעור הרחקת מקום וגודל הפירוד שבהם, תלוי במידת שינוי הצורה שביניהם. ומדת הדביקות שביניהם תלויה במידת השוואת הצורה שביניהם.

ובזה אנו מבינים מה צדקו דברי חז"ל, שפירשו הכתוב ולדבקה בו שהוא הדביקות במידותיו: מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון. כי לא הוציאו הכתוב מפשוטו, אלא להיפך, שפירשו הכתוב לפי פשוטו בתכלית, כי הדביקות הרוחנית לא תצויר כלל בדרך אחרת אלא בהשוואת הצורה. ולפיכך ע"י זה שאנו משווים צורתנו לצורת מידותיו יתברך, אנו נמצאים דבוקים בו. וזה שאמרו מה הוא רחום וכו' כלומר, מה הוא יתברך כל מעשיו הם להשפיע ולהועיל לזולתו ולא לתועלת עצמו כלל, שהרי הוא יתברך אינו בעל חסרון שיהיה צריך להשלימו וכן אין לו ממי לקבל. אף אתה כל מעשיך יהיו להשפיע ולהועיל לזולתך, ובזה תשווה צורתך לצורת מידות הבורא יתברך שזו הדביקות הרוחנית

בהשוואת הצורה האמורה בחי' "מוחא" ובחי' "לבא" ועניין העסק בתורה ובמצוות ע"מ להשפיע נ"ר ליוצרו, הוא השוואת הצורה מבחינת מוחא. כי כמו שהשי"ת אינו חושב בעצמו, אם הוא נמצא או אם הוא משגיח על בריותיו וכדומה מהספיקות, אף הרוצה לזכות להשוואת הצורה אסור לו לחשוב בדברים האלו שברור לו שהשי"ת אינו חושב בהם, כי אין לך שינוי צורה גדול מזה. ולפיכך כל מי שחושב דברים אלו, נמצא בוודאי בפירודא ממנו יתברך. ולא יבוא לידי השוואת הצורה לעולם. וזה מה שאמרו ז"ל, כל מעשיך יהיו לשם-שמים, כלומר דביקות בשמים, לא תעשה שום דבר שאינו מביא מטרה זו של הדביקות. דהיינו שכל מעשיך יהיו להשפיע ולהועיל לזולתך שאז תבוא להשוואת הצורה עם השמים, מה הוא יתברך כל מעשיו להשפיע ולהועיל לזולתו אף אתה כל מעשיך יהיו רק להשפיע ולהועיל לזולתך שזו היא הדביקות השלימה.

ואין להקשות על זה איך אפשר שהאדם יעשה כל מעשיו לטובת זולתו, הרי הוא צריך בהכרח לעבוד לקיום עצמו ולקיום משפחתו. התשובה היא, כי אותם המעשים שעושה מטעם ההכרח, דהיינו כדי לקבל המעט הנחוץ לקיומו, הנה ההכרח לא יגונה ולא ישובח ואין זה נחשב כלל שעושה משהו לעצמו.

והנה כל היורד לעומקם של הדברים בוודאי יתפלא איך אפשר לאדם שיבוא להשוואת הצורה הגמורה, שכל מעשיו יהי' להשפיע לזולתו בשעה שכל הוויתו של האדם אינה אלא לקבל לעצמו. ומצד טבע בריאתו אינו מסוגל לעשות אפילו מעשה קטן לטובת זולתו, אלא בשעה שמשפיע לזולתו, הוא מוכרח לצפות שבסופו ישיג ע"י זה תמורה המשתלמת יפה, ואם אפילו מסופק בתמורה, כבר ימנע את עצמו מלעשות המעשה. ואיך אפשר שכל מעשיו יהיה רק להשפיע לאחרים ולא כלום לצרכי עצמו.

אכן אני מודה שהוא דבר קשה מאד, ואין בכוחו של אדם לשנות טבע בריאתו שהוא רק לקבל לעצמו, ואין צריך לומר שיכול להפוך טבעו מקצה אל קצה. דהיינו שלא יקבל כלום לעצמו, אלא כל מעשיו יהי' להשפיע. אבל לפיכך נתן לנו השי"ת תורה ומצוות שנצטוונו לעשותן רק על מנת להשפיע נ"ר להקב"ה, ולולא העסק בתורה ובמצוות לשמה, דהיינו, לעשות בהם נ"ר ליוצרו, ולא לתועלת עצמו, אין שום תחבולה שבעולם מועילה לנו להפוך טבענו. ומכאן תבין את גודל החומרה של העסק בתורה ומצוות לשמה. כי אם גם כוונתו בתורה ומצוות אינה לתועלת הקב"ה אלא לתועלת עצמו, הרי לא בלבד שלא יהפך טבע הרצון לקבל שבו, אלא אדרבה הרצון לקבל שבו יהיה הרבה יותר ממה שהי' לו מטבע בריאתו. כמו שביארתי בהקדמה לביאור הסולם בכרך הראשון עי"ש באות ל' ל"א ואין להאריך כאן.

ומה הם מעלותיו של אותו האדם שזכה לדביקות השי"ת? הן אינן מפורשות בשום מקום, אלא ברמזים דקים. אבל כדי לבאר הדברים שבמאמרי אני מוכרח לגלות קצת לפי מדת ההכרח ואסביר הדברים בדרך משל.

הגוף עם איבריו אחד הם. וכללות הגוף מחליף מחשבות והרגשים על כל אבר פרטי שלו. למשל, אם כללות הגוף חושב שאיבר אחד ממנו ישמשו ויענג אותו, מיד אותו האיבר יודע מחשבתו. וממציא לו התענוג שחושב. וכן אם איזה איבר חושב ומרגיש שצר לו המקום שהוא נמצא בו, מיד יודע כללות הגוף מחשבתו והרגשתו ומעבירו למקום הנוח לו. אמנם אם קרה ואיזה איבר נחתך מן הגוף, אז הם נעשים לשתי רשויות נפרדות וכללות הגוף כבר אינו יודע צרכיו של אותו האיבר הנפרד. והאיבר אינו יודע עוד מחשבותיו של הגוף שיוכל לשמש אותו ולהועיל לו. ואם יבוא הרופא ויחבר את האיבר לגוף במקודם לכן, הנה חוזר האיבר לדעת מחשבותיו וצרכיו של כללות הגוף, וכללות הגוף חוזר לדעת צרכיו של האיבר.

לפי המשל הזה יש להבין ג"כ מעלת האדם שזכה להידבק בדהשי"ת, כי כבר הוכחתי בהקדמה שלי לספר הזהר אות ט' שבכרך הא') וכן בחוברת להאדרא זוטא שהוצאתי בייחוד לכבוד ל"ג בעומר) שהנשמה היא הארה נמשכת מעצמותו ית' והארה זו נפרדה מאת השי"ת ע"י שהשי"ת הליבישה ברצון לקבל, כי אותה מחשבת הבריאה להנות לנבראיו בראה בכל נשמה רצון לקבל הנאה, היינו צורה זו של רצון לקבל הפריד אותה הארה מעצמותו ית', ועשה אותה לחלק נפרד ממנו. ותעין שם במקור כי אין כאן המקום להאריך בזה.

היוצא מזה, שכל נשמה היתה מקודם בריאתה בכלל עצמותו ית', אלא עם הבריאה, דהיינו עם הטבע של רצון לקבל הנאה שהוטבע בה, קנתה שינוי צורה ונפרדה מהשי"ת שכל ענינו רק להשפיע, כי שינוי הצורה מפריד ברוחניות כמו הגרזן בגשמיות, כמבואר לעיל. ונמצאת הנשמה דומה עתה לגמרי למשל האיבר הנחתך מהגוף ונפרד ממנו, שאעפ"י שמקודם הפירוד היו שניהם האיבר עם כללות הגוף אחד, והיו מחליפים מחשבות והרגשות זה עם זה. אבל לאחר שנחתך האיבר מהגוף נעשו בזה שתי רשויות, וכבר אין אחד יודע מחשבותיו של השני וצרכיו של השני. ומכל שכן אחר שהנשמה נתלבשה בגוף של העוה"ז נפסקו כל הקשרים שהיו לה מטרים שנפרדה מעצמותו יתברך, וכמו שתי רשויות נפרדות הם.

ולפי זה מובנת מאליה מעלת האיש שזכה לשוב להידבק בו, שפירושו שזוכה להשוואת הצורה עם השי"ת ע"ז שבכח התורה והמצוות הפך את הרצון לקבל המוטבע בו אשר הוא שהפריד אותו מעצמותו ית', ועשה אותו לרצון להשפיע, וכל מעשיו הם רק להשפיע ולהועיל לזולתו שהוא השווה את הצורה ליוצרה, נמצא ממש בדומה לאותו איבר שנחתך פעם מהגוף וחזר ונתחבר שוב עם הגוף, שחוזר לדעת מחשבותיו של כללות הגוף, כמו שהי' יודע טרם שנפרד מהגוף. אף הנשמה כך, אחר שקנתה השוואה אליו יתברך, הנה היא חוזרת ויודעת מחשבותיו יתברך כמו שידעה מקודם שנפרדה ממנו בסבת שינוי הצורה של הרצון לקבל ואז מקויים בו הכתוב, דע את אלוקי אביך. כי אז זוכה לדעת השלמה שהיא דעת אלוקית. וזוכה לכל סודות התורה, כי מחשבותיו יתברך הן סודות התורה.

וזה שאמר ר' מאיר, כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ומגלים לו רזי וטעמי התורה ונעשה כמעין המתגבר וכו'. דהיינו כמו שאמרנו שע"י העסק בתורה לשמה, שפירושו שמכוון לעשות נ"ר ליוצרו בעסקו בתורה ולא לתועלתו כלל, אז מובטח לו להידבק בהשי"ת, שפירושו שיבוא להשוואת הצורה שכל מעשיו יהי' לתועלת זולתו ולא לתועלת עצמו כלל דהיינו ממש כמו הקב"ה, שכל מעשיו הם רק להשפיע ולהיטיב לזולתו שבזה חוזר האדם להידבק בהשי"ת כמו שהיתה הנשמה מטרים שנבראה. ולפיכך זוכה לדברים הרבה וזוכה לרזי וטעמי התורה, ונעשה כמעין המתגבר מחמת ביטול המחיצות שהפרידוהו מהשי"ת, שחזר להיות אחד עמו יתברך כמטרים שנברא.

ובאמת כל התורה כולה בין הנגלה ובין הנסתר, הם מחשבותיו של הקב"ה בלי הפרש כל שהוא. אלא הדבר דומה לאדם טובע בנהר שחברו זורק לו חבל כדי להצילו שאם הטובע תופס את החבל בחלקו הסמוך אליו, יכול חברו להצילו ולהוציאו מן הנהר. אף התורה כן, שהיא כולה מחשבותיו של הקב"ה, היא בדומה לחבל שזרקו הקב"ה אל בני האדם להצילם ולהוציאם מן הקליפות. וקצהו של החבל סמוך לכל בני האדם, שהו"ס התורה הנגלית שאינה צריכה שום כוונה ומחשבה. ולא עוד אלא אפילו שיש במעשה המצוות מחשבה פסולה, הוא ג"כ

מקובל להקב"ה, כמ"ש "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה". ולפיכך תורה ומצוות קצהו של החבל, שאין אדם בעולם שלא יוכל להחזיק בו. ואם תופס בו בחזקה, דהיינו שזוכה לעסוק בתורה ומצוות לשמה, דהיינו לעשות נ"ר ליוצרו, ולא לתועלת עצמו, אז התורה והמצוות מביאים אותו להשוואת הצורה עם הקב"ה, שה"ס ולדבקה בו כנ"ל, שאז זוכה להשיג כל מחשבותיו של הקב"ה הנקראות רזי תורה וטעמי תורה, שהם כל שאר החבל, שאין זוכה בו אלא אחר שבא לדביקות השלימה כנ"ל.

ומה שאנו מדמים מחשבותיו של הקב"ה דהיינו רזי התורה וטעמי התורה לחבל, הוא משום שיש הרבה מדרגות בהשוואת הצורה עם השי"ת, ע"כ יש הרבה מדרגות בחלק החבל שבו, דהיינו בהשגת רזי התורה, שלפי מדתה של מדרי גת השוואת הצורה להשי"ת, כן מדת השגתו ברזי התורה. דהיינו בידיעת מחשבותיו ותברר, שבדרך כלל הן ה' מדרגות: נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה. שכל אחת כלולה מכולן ויש בכל אחת ה' מדרגות ונפרטות שבכל אחת מהן יש לכל הפחות כ"ה מדרגות.

ומכונים ג"כ "עולמות" כמ"ש חז"ל, עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק ש"י עולמות. והטעם שהמדרגות בהשגתו יתב' נקראות עולמות, הוא משום ששתי משמעויות יש בשם עולם:

(א) שכל באי העולם ההוא מושפע להם חוש והרגש שווה, וכל מה שהאחד רואה ושומע ומרגיש, רואים ושומעים ומרגישים כל באי אותו העולם.

(ב) שכל באי אותו העולם ה"נעלם" לא יכולים לדעת ולהשיג משהו בעולם אחר. וכן נמצאות אלו ב' הגדרות גם בהשגה

(א) שכל מי שזכה באיזו מדרגה, הוא יודע ומשיג בה כל מה שהשיגו באי אותה המדרגה בכל הדורות שהיו ושיהיו, ונמצא עמהם בהשגה משותפת כמו שנמצאים בעולם אחד.

(ב) שכל באי אותה המדרגה לא יוכלו לדעת ולהשיג מה שהוא ממה שיש במדרגה אחרת, כמו בעולם הזה שלא יוכלו לדעת משהו במה שיש בנמצאים בעולם האמת. לפיכך נקראות המדרגות בשם עולמות.

ולפיכך יכולים בעלי ההשגה לחבר ספרים ולרשום השגותיהם ברמזים, ומשלים, ומובנים לכל מי שזכה לאותן המדרגות שבהם מדברים הספרים, ויש להם עמהם השגה משותפת. אבל מי

שלא זכה בכל כמות המדרגה כאותם המחברים, לא יכול להבין רמזיהם. ואין צריך לומר אותם שלא זכו להשגה, שלא יבינו בהם כלום, משום שאין בהם השגות משותפות.

וכבר אמרנו שהדביקות השלימה וההשגה השלימה מתחלקת לקכ"ה מדרגות כוללות, ולפי זה מטרם ימות המשיח אי אפשר לזכות בכל קכ"ה המדרגות. ויש ב' הפרשים מכל הדורות לדורו של המשיח:

(א) שרק בדורו של המשיח אפשר להשיג כל קכ"ה המדרגות ולא בשאר הדורות.

(ב) שבכל הדורות בני עליה שזכו להשגה ולדביקות מועטים הם, כמ"ש חז"ל על הכתוב אדם

אחד מאלף מצאתי, שאלף נכנסים לחדר וכו' ואחד יוצא להוראה, דהיינו לדביקות ולהשגה, כמו שאמרו ומלאה הארץ דעה את ה' וגו'. ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את ה' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם.

חוץ מרשב"י ודורו, דהיינו בעלי הזהר, זכו לכל קכ"ה המדרגות בשלימות, אעפ"י שהיו לפני ימות המשיח. שעליו ועל תלמידיו ז"ל נאמר חכם עדיף מנביא. וע"כ נמצא הרבה פעמים בזהר, שלא יהיה כדור הזה של רשב"י עד דורו של מלך המשיח. ולפיכך עשה חבורו הגדול רושם חזק כל כך בעולם, כי סודות התורה שבו תופסים קומת כל קכ"ה המדרגות, ולפיכך אמרו בזהר שספר הזהר לא יתגלה, אלא באחרית הימים, דהיינו בימות המשיח. כי אמרנו שאם מדרגות המעיינים אינן בכל השיעור של מדריגת המחבר לא יבינו רמזיו משום שאין לשניהם השגה משותפת, וכיון שמדריגת בעלי הזהר היא בכל הגובה של קכ"ה מדרגות, אי אפשר להשיגם מטרם ימות המשיח. נמצא שבדורות שלפני ימות המשיח אין השגה משותפת עם בעלי הזהר, וע"כ לא הי' יכול הזהר להתגלות בדורות שקדמו לדורו של המשיח.

ומכאן הוכחה ברורה שכבר הגיע דורנו זה לימות המשיח, כי עינינו הרואות שכל הביאורים על ספר הזהר שקדמו לנו, לא ביארו אפילו עשרה אחוזים מהמקומות הקשים בזהר, וגם במקצת שביארו, סתומים דבריהם כמעט כדברי הזהר עצמו. ובדורנו זה זכינו לפירוש "הסולם" שהוא ביאור מלא על כל דברי הזהר.

ומלבד זה שאינו מניח דבר סתום בכל הזהר בלי לפרשו, אף גם הביאורים מיוסדים על פי השכל העיוני הפשוט, שכל מעיין בינוני יכול להבינם. ומתוך שנגלה הזהר בדורנו זה, הרי זו הוכחה ברורה שאנחנו נמצאים כבר בימות המשיח בתחילתו של אותו הדור שעליו נאמר ומלאה הארץ דעה את ה' וגו'.

ויש לדעת שענינים רוחניים אינם כענינים גשמיים שבהם הנתינה והקבלה באים כאחד. כי ברונניות זמן נתינה לחוד וזמן קבלה לחוד. כי תחילה ניתן הדבר מהשי"ת למקבל, ובנתינה זו נותן לו רק הזדמנות לקבל, אבל עוד לא קיבל כלום. עד שיתקדש ויטהר כראוי, אז זוכה לקבל הדבר, באופן שמזמן הנתינה עד זמן הקבלה יכול להתעכב זמן מרובה. ולפי זה מ"ש שהדור הזה כבר הגיע להכתוב ומלאה הארץ דעה את

ה' וכו', הנה זה אמור מבחינת נתינה בלבד, אבל לבחינת קבלה ודאי לא הגענו עוד, עד שנטהר ונתקדש ונלמד ונתייגע בשיעור הרצוי יגיע זמן הקבלה ויקויים בנו הכתוב ומלאה הארץ דעה את ה' וגו'.

ונודע שהגאולה ושלימות ההשגה כרוכים זה בזה, והמופת הוא שכל מי שיש לו המשכה לסודות התורה יש לו המשכה לארץ ישראל, ולפיכך לא הובטח לנו ומלאה הארץ דעה את ה' וגו' אלא באחרית הימים, דהיינו בזמן הגאולה.

ולפיכך כמו שבשלימות ההשגה לא זכינו עוד לזמן קבלה אלא לזמן נתינה בלבד, שבכוחה ניתנת הזדמנות לבוא לשלימות ההשגה, כן הוא בענין הגאולה שלא זכינו לה, אלא בבחינת נתינה בלבד. כי העובדה היא שהקב"ה הוציא ארצנו הקדושה מרשות הנכרים והחזירה לנו, ובכל זאת עדיין לא קבלנו הארץ לרשותנו מפני שעוד לא הגיע זמן הקבלה, כמו שביארנו בענין שלימות ההשגה, באופן שנתן ואנחנו עוד לא קבלנו. שהרי אין לנו עצמאות כלכלית, ואין עצמאות מדינית בלי עצמאות כלכלית. ועוד הרבה יותר מזה, כי אין גאולת הגוף בלי גאולת הנפש, וכל עוד שרוב בני הארץ שבויים בתרבויות הזרות של האומות, ואינם מסוגלים כלל לדת ישראל ותרבות ישראל, הרי גם הגופות שבויים תחת הכוחות הנכרים. ומבחינה זו

נמצאת עוד הארץ בידי הנכרים, והמופת הוא שאין שום אדם מתרגש כלל מן הגאולה כמו שהיה צריך להיות בזמן הגאולה אחרי אלפיים שנה. ולא בלבד שאין בני הגולה מתפעלים לבוא אלינו וליהנות מן הגאולה, אלא חלק גדול מאותם שנגאלו וכבר יושבים בתוכנו, מצפים בכליון עיניים להפטר מגאולה זו ולשוב לארצות פזוריהם. הרי שאעפ"י שהקב"ה הוציא הארץ מרשות האומות ונתנה לנו, עכ"ז אנו עוד לא קבלנוה, ואין אנו נהנים מזה. אלא שבנתינה זו נתן לנו הקב"ה את ההזדמנות לגאולה, דהיינו להיטהר ולהתקדש ולקבל עלינו עבודת ה', בתורה ובמצוות לשמה, ואז יבנה בית המקדש ונקבל הארץ לרשותנו, ואז נחוש ונרגיש בשמחת הגאולה. אבל כל עוד שלא באנו לזה, שום דבר לא נשתנה, ואין שום הפרש בין נמוסי הארץ עתה, מכפי שהיתה עדיין תחת ידי זרים, הן במשפט, הן בכלכלה והן בעבודת ה'. ואין לנו אלא הזדמנות לגאולה.

היוצא מדברינו, שדורנו זה הוא הדור של ימות המשיח. ולפיכך זכינו לגאולת ארצנו הקדושה מידי הנכרים. גם זכינו להתגלות ספר הזהר שהוא תחילת קיום הכתוב ומלאה הארץ

דעה את ה' וגו'. ולא ילמדו עוד וגו'. כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם, אבל בשתי אלה זכינו רק בבחינת נתינה מהקב"ה, אבל אנו לידינו עוד לא קבלנו כלום, אלא שניתנה לנו הזדמנות בזה להתחיל בעבודת השי"ת, לעסוק בתורה ובמצוות לשמה, שאז נזכה להצלחה

גדולה ככל המובטח לדורו של המשיח, מה שלא ידעו כל הדורות שלפנינו, ואז נזכה לזמן הקבלה של שתי אלה: "שלימות ההשגה" ו"הגאולה השלימה".

והנה ביארנו היטב תשובת חז"ל על הקושי, איך אפשר להידבק בו שאמרו שפירושו "הדבק במידותיו" שהוא צודק מב' טעמים, א. כי דביקות הרוחנית אינה בקירוב מקום אלא בהשוואת הצורה. ב. כיון שלא נפרדה הנשמה מעצמותו ית' אלא בסבת הרצון לקבל שהטביע בה הבורא

ית', א"כ אחר שהפריד הרצון לקבל ממנה חזרה מאלו בדביקות הקדומה בעצמותו ית'. אמנם

כל זה להלכה, אבל למעשה עוד לא תרצו כלום עם הפירוש הדבק במידותיו, שפירושו להפריד את הרצון לקבל המוטבע בטבע בריאתו, ולבא לרצון להשפיע שהוא היפך טבעו. ומה שביארנו שהטובע בנהר צריך להחזיק החבל בחזקה, ומטרם שעוסק בתו"מ לשמה

באופן שלא ישוב לכסלו עוד, אינו נחשב שמחזיק החבל בחזקה, שוב הדרא קושי' לדוכתי', מאין יקח חומר דלק להתייגע בכל לבבו ומאודו רק כדי לעשות נ"ר ליוצרו, כי אין אדם יכול לעשות תנועה בלי שום תועלת לעצמו כמו המכונה שאינה יכולה לעבוד בלי חומר דלק ואם לא יהי' שום תועלת לעצמו אלא רק נ"ר ליוצרו אין לו חומר דלק לעבודה.

והתשובה היא שכל משיג רוממותו ית' כראוי, הרי ההשפעה שהוא משפיע אליו מתהפכת להיות קבלה כמו"ש במסכת קידושין (דף ז, ב) באדם חשוב, שהאשה נותנת לו כסף, ונחשב לה

לקבלה ומתקדשת, וכך הוא אצל השי"ת, שאם משיג רוממותו ית' אין לך קבלה יותר חשובה מנ"ר ליוצרו, והוא די מספיק לחומר דלק לעמול ולהתייגע בכל לבו ונפשו ומאודו כדי לעשות נ"ר אליו ית', אבל זה ברור שאם עוד לא השיג רוממותו ית' כראוי, הנה השפעת נ"ר להשי"ת לא נחשבת אליו לקבלה, בשיעור שימסור כל לבבו ונפשו ומאודו להשי"ת. ולפיכך בכל פעם שיתכוון באמת רק לעשות נ"ר ליוצרו ולא לתועלת עצמו, יאבד תיכף כח העבודה לגמרי, כי נשאר כמו מכונה בלי חומר דלק כי אין אדם יכול להזיז אבר בלי שיפיק מזה איזה תועלת לעצמו, ומכש"כ יגיעה כ"כ גדולה כמידת מסירת נפשו ומאודו, כפי המחוייב בתורה, שאין ספק שלא יוכל לעשות זאת בלי שיפיק איזה קבלת הנאה לעצמו.

ובאמת השגת רוממותו ית' בשיעור שההשפעה תהפך לקבלה כמו שאמרו באדם חשוב אינו דבר

קשה כלל, והכל יודעים גדלות הבורא ית' שברא הכל ומבלה הכל בלי ראשית ובלי אחרית שלרוממותו אין קץ ותכלית, אלא הקושי שבדבר הוא כי ערך הרוממות אינו תלוי ביחיד אלא בסביבה, למשל, אפילו אם האדם מלא מעלות טובות, אם לא יחשבוהו הסביבה ולא יכבדוהו אדם כזה ימצא תמיד נכה רוח ולא יוכל להתגאות במעלותיו, אעפ"י שאינו מסופק באמיתותם, ולהיפך מזה אדם שאין לו מעלה כלל אלא הסביבה יכבדוהו כמו שיש לו מעלות מרובות האדם הזה יהי' מלא גאות רוח, כי ערך החשיבות והרוממות ניתנה לגמרי לרשות הסביבה.

ובשעה שאדם רואה איך הסביבה שלו מקילים ראש בעבודתו ית' ואינם מעריכים רוממותו כראוי אין האחד יכול להתגבר על הסביבה וגם הוא אינו יכול להשיג רוממותו ית', אלא שמקל ראשו בעת עבודתו כמוהם, וכיון שאין לו הבסיס של השגת רוממותו ית' מובן מאליו שלא יוכל לעבוד להשפיע נ"ר ליוצרו ולא לתועלת עצמו, כי אין לו חומר דלק ליגיעה, ולא יגעת ומצאת אל תאמין, ואין לו שום עצה אלא או לעבוד לתועלת עצמו, או שלא לעבוד כלום, כי השפעת נ"ר ליוצרו לא תשמש לו כמו קבלה ממש.

ובזה תבין הכתוב, ברוב עם הדרת מלך, כי ערך הרוממות בא מן הסביבה בב' תנאים: א. במדת ההערכה של הסביבה. ב. במידת גדלה של הסביבה, וע"כ ברוב עם הדרת מלך. ובשביל

גודל הקושי שבדבר יעצו לנו חז"ל "עשה לך רב וקנה לך חבר" דהיינו שהאדם יבחר לעצמו אדם חשוב ומפורסם שיהי' לו לרב שממנו יוכל לבוא לעסק תו"מ ע"מ להשפיע נ"ר ליוצרו, כי ב' הקלות יש לרבו, א. שמתוך שהוא אדם חשוב הרי התלמיד יכול להשפיע לו נ"ר על בסיס רוממותו של רבו כי ההשפעה נהפכה לו לקבלה, שהוא חומר דלק טבעי שיוכל להרבות מעשי ההשפעה בכל פעם, ואחר שהתרגל בעסק ההשפעה אצל רבו הוא יכול להעבירו גם לעסק

תו"מ לשמה כלפי הקב"ה כי הרגל נעשה טבע. הקלה ב' היא, כי השוואת הצורה להקב"ה אינה

מועילה אם אינה לנצח דהיינו עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לכסלו עוד, משא"כ השוואת הצורה לרבו, מתוך שרבו הוא בעולם הזה בתוך הזמן, מועילה השוואת הצורה אליו אפילו היא רק זמנית שאח"כ ישוב בו לסורו, ונמצא בכל פעם שמשוה צורתו לרבו הוא מתדבק בו לשעתו, ומתוך כך הוא משיג ידיעותיו ומחשבותיו של רבו, לפי מדת דביקותו, כמו שבארנו במשל האיבר הנחתך מהגוף וחזר ונתדבק בו, עש"ה. וע"כ התלמיד יכול להשתמש

מהשגת רוממות השי"ת של רבו, המהפכת ההשפעה לקבלה ולחומר דלק מספיק למסירת נפשו

ומאודו. ואז יוכל גם התלמיד לעסוק בתורה ומצוות לשמה בכל לבבו ונפשו ומאודו, שהיא הסגולה המביאה לדביקות נצחית בהקב"ה.

ובזה תבין מה שאמרו חז"ל (ברכות ז'): "גדולה שימושה של תורה יותר מלימודה שנא' פה אלישע בן שפט אשר יצק מים ע"י אליהו למד לא נאמר אלא יצק", שלכאורה תמוה איך מעשים

פשוטים יהיו גדולים מלימוד החכמה והדעת, ובאמור מובן היטב כי השימוש ששימש לרבו בגופו ומאודו ע"מ לעשות נ"ר לרבו מביאה לדביקות ברבו דהיינו להשוואת הצורה ומקבל עי"ז ידיעותיו ומחשבותיו של רבו, בסוד פה אל פה שהיא דביקות רוחא ברוחא, שע"ז זוכה להשיג רוממותו ית' בשיעור שתהפך ההשפעה לקבלה להיות לו חומר דלק מספיק למס"נ ומאודו עד שיזכה לדביקות בהקב"ה כנ"ל. משא"כ לימוד התורה אצל רבו, כי היא מוכרחת להיות לתועלת עצמו, ואינה מביאה לידי דביקות והיא נבחנת מפה לאוזן, באופן שהשימוש מביאו להתלמיד מחשבותיו של רבו, והלימוד רק הדבורים של רבו, ומעלת השימוש גדלה על מעלת הלימוד, כשיעור חשיבות מחשבת רבו על הדיבורים של רבו וכחשיבות פא"פ על מפה לאוזן. אמנם כל זה אמור אם השימוש הוא ע"מ להשפיע אליו נ"ר אבל אם השימוש הוא לתועלת עצמו ששימוש מעין זה אינו מסוגל להביאה לדביקות ברבו, ודאי שהלימוד אצל

רבו חשוב יותר משמוש.

אמנם כמו שאמרנו אצל השגת רוממותו ית', שהסביבה שאינה מחשיבה אותו ית' כראוי, מחלשת את היחיד ומונעת אותו מהשגת רוממותו ית', הנה ודאי דבר זה נוהג גם ברבו אשר הסביבה שאינה מחשיבה כראוי את רבו מונעת את התלמיד שיוכל להשיג רוממות רבו כראוי. ולפיכך אמרו חז"ל "עשה לך רב וקנה לך חבר" דהיינו שהאדם יוכל לעשות לו סביבה חדשה שהסביבה תעזור לו להשיג רוממות רבו ע"י אהבת חברים המחשיבים את רבו שע"י שיחת החברים ברוממות רבו מקבל כל אחד הרגשת רוממותו, באופן שההשפעה לרבו תהפך לקבלה ולחומר דלק, בשיעור שיביאהו לעסוק בתורה ומצוות לשמה, שע"ז אמרו במ"ח מעלות שהתורה נקנית בהם בשימוש חכמים ובדקדוק חברים, כי מלבד שמשמש לרבו צריך גם כן לדקדוק חברים, כלומר להשפעת החברים שיפעלו עליו להשגת רוממותו של רבו כי השגת הרוממות תלויה לגמרי בהסביבה, ואדם יחידי אי אפשר שיפעל בזה במשהו כמבואר.

ואמנם ב' תנאים פועלים בהשגת הרוממות, א. לשמוע תמיד ולקבל את הערכת הסביבה בשיעור הפלגתם. ב. שהסביבה תהי' גדולה, כמ"ש ברוב עם הדרת מלך, ולקבל תנאי הא' מחויב כל תלמיד להרגיש עצמו שהוא הקטן שבכל החברים, ואז יוכל לקבל הערכת הרוממות מכולם, כי אין גדול יכול לקבל מקטן ממנו ומכ"ש שיתפעל מדבריו, ורק הקטן מתפעל מהערכת הגדול. וכנגד תנאי הב' מחוייב כל תלמיד להרים מעלת כל חבר ולחבבו כאילו הי' גדול הדור, ואז תפעל עליו הסביבה כמו שהיתה סביבה גדולה כראוי, כי ברוב בנין חשוב יותר מרוב מנין.